

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
КАФЕДРА ТУРИЗМУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету фізичного виховання

М.В. Маліков
(ініціали та прізвище)

«   » 2019

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНИХ ПОСЛУГ
(назва навчальної дисципліни)

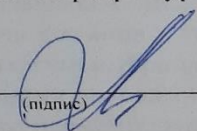
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів
напряму підготовки 242 «Туризм»
освітньо-професійної програми «Туризм»

Укладач (Укладачі) Сидорук А.В. к.п.н., доцент

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри туризму

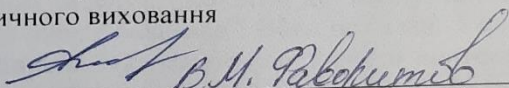
Протокол № 6 від "08" 01 2019 р.
Завідувач кафедри туризму

(підпис)

Н.В. Маковецька
(ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
факультету фізичного виховання

Протокол № 6 від "21" 01 2019 р.
Голова науково-методичної ради факультету
фізичного виховання

(підпис)

В.М. Павлов
(ініціали, прізвище)

2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 24 «Сфера обслуговування»	Вибіркові навчальні дисципліни	
		Цикл дисциплін вільного вибору студента	
Змістових модулів – 4	Спеціальність 242 «Туризм» Освітньо-професійна програма «Туризм»	Рік підготовки:	
		2-й	2-й
Загальна кількість годин - 90		Семестр	
		3-й	3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		24 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		12 год.	4 год.
		Самостійна робота	
54 год.	80 год.		
		Вид контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є ознайомлення здобувачів вищої освіти з основами екскурсійної діяльності, оволодіння теоретичними і практичними вміння щодо організації та надання екскурсійних послуг.

Завданням дисципліни є:

- засвоєння основ екскурсійної теорії;
- оволодіння методикою складання нової екскурсії та основними прийомами техніки ведення екскурсії;
- надбання практичних навичок з проведення екскурсій.

Навчальна дисципліна «Організація екскурсійних послуг» входить до циклу дисциплін вільного вибору здобувачів рівня вищої освіти бакалавра за освітньо-професійною програмою «Туризм» і має забезпечити випускників відповідними знаннями і сформувати вміння застосовувати їх у майбутній професійній діяльності.

В ході вивчення дисципліни студенти повинні

знати:

- основні поняття і терміни екскурсійної теорії;
- функції та признаки екскурсії;
- класифікацію екскурсій;
- особливості показу і розповіді на екскурсії;
- етапи підготовки нової екскурсії.

вміти:

- розробляти різні види екскурсій з урахуванням індивідуальних особливостей споживачів;
- контролювати дотримання програм перебування, протокольних заходів, правильність оформлення необхідної документації;
- працювати в складі творчої групи над створенням нової екскурсії;
- застосовувати окремі методичні прийоми ведення екскурсії;
- застосовувати техніку ведення екскурсії.

Міждисциплінарні зв'язки:

Дана дисципліна має тісні міждисциплінарні зв'язки з дисциплінами професійної підготовки: «Туристичні ресурси України», «Туристське країнознавство», «Географія туризму», «Технологія туристської діяльності» та ін.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. ОСНОВИ ЕКСКУРСОЗНАВСТВА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ РОБОТИ НА ТУРИСТСЬКО-ЕКСКУРСІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.

Екскурсія як цілеспрямований, наочний процес пізнання оточуючого, середовища. Визначення терміну «екскурсія» різними авторами. Сучасне трактування поняття екскурсії. Поняття екскурсії як виду діяльності, форми пізнання, форми спілкування, як однієї з форм туристських послуг. Основні аспекти екскурсії в практичній діяльності. Особливості екскурсійного процесу. Екскурсія як форма виховання. Основна мета екскурсій. Екскурсії, як метод навчання і форма організації занять. Екскурсія як туристична послуга. Екскурсія сервісного забезпечення турпродукту. Місце екскурсії в системі національного виховання підростаючого покоління. Наукові рівні змісту екскурсії.

Тема 2-3. ЕКСКУРСІЙНА ТЕОРІЯ. СУТНІСТЬ ЕКСКУРСІЇ. КЛАСИФІКАЦІЯ ЕКСКУРСІЙ.

Важливим відправним моментом в організації екскурсійної роботи є дотримання ознак екскурсії. Відсутність хоча б однієї з семи ознак позбавляє права називати проведений захід екскурсією. Класифікація екскурсій є центральним питанням екскурсійної теорії й має практичне значення для постановки цілей і завдань екскурсії, розробки маршруту, формування підтем і використання методичних прийомів. Екскурсії класифікуються по наступних ознаках: а) за тематикою; б) за складом учасників; в) за місцем проведення; г) за способом пересування; д) за тривалістю; е) за формою проведення. Однак провідною класифікаційною ознакою в екскурсіях є розподіл на оглядові і тематичні. Особливості проведення різних видів екскурсій (тематичних і оглядових).

Функції екскурсії: наукової пропаганди, інформаційна, організації дозвілля, формування інтересів, розширення кругозору. Ознаки екскурсії: загальні і специфічні.

Тема 4-5. ТЕХНОЛОГІЯ СТВОРЕННЯ НОВОЇ ЕКСКУРСІЇ.

Екскурсійна методика являє собою сукупність чітких правил і вимог, що пред'являються до підготовки й проведення екскурсії. Вимоги екскурсійної методики. Екскурсійна методика складається з декількох самостійних, взаємопов'язаних частин серед яких до вивчення даної дисципліни ввійшли дві: методика підготовки нової екскурсії і методика проведення екскурсії. Підготовки нової екскурсії по будь-якій темі складний процес який доручається групі досвідчених екскурсоводів і складається з трьох структурно-логічних частин (підготовча робота, безпосередньо розробка екскурсії, захист екскурсії), кожна з яких в свою чергу поділяється на етапи (всього 15).

Тема 6. ТЕХНІКА ВЕДЕННЯ ЕКСКУРСІЇ.

Завдання методичних прийомів. Загальні прийоми. Спеціальні прийоми. Показ в екскурсії як сума трьох елементів. Особливі методичні прийоми проведення екскурсій (зустрічі екскурсантів з учасниками історичних подій, елементи ритуалу, прийом дослідження, прийом завдань, ілюстративний прийом). Взаємодія елементів і компонентів екскурсійного процесу. Показ його сутність, завдання, умови. Послідовність дій екскурсовода при показі об'єкта. Ступені показу. Види показу. Особливості показу. Показ як реалізація принципу наочності. Методичні прийоми показу: попереднього огляду, панорамного показу, відтворення, зорового монтажу, локалізації подій, абстрагування, зорового порівняння, зорової аналогії, інтеграції, переключення уваги, руху, прийом показу меморіальної дошки

Тема 7. ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ ЕКСКУРСОВОДА.

Складові професійної майстерності екскурсовода. Професія екскурсовод. Особистість екскурсовода. Складові професійної майстерності екскурсовода. Вимоги до екскурсовода. Знання, вміння екскурсовода. Обов'язки екскурсовода. Майстерність екскурсовода. Культура

мови, жести та міміка екскурсовода. Контакт екскурсовода з групою. Вступне сово екскурсовода в процесі встановлення контакту з аудиторією. Активність екскурсовода як оратора. Міміка як стимулятор емоцій аудиторії. Формування сприятливого психологічного клімату на екскурсії. Оволодіння увагою аудиторії як основа успіху на екскурсії. Закріплення в екскурсантів переданої інформації, знань та переконань.

Тема 8-9. ОСНОВИ МУЗЕСЗНАВСТВА. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ МУЗЕЙНИХ ЕКСКУРСІЙ.

Роль музейних експозицій в різних видах екскурсій. Наукова класифікація музеїв, їх експозиції. Етапи підготовки музейних екскурсій. Поєднання матеріалу екскурсій з вмістом експозицій. Підготовка контрольного і індивідуального текстів (частини тексту) екскурсії по музею.

Тема 10-11. СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ РИНКУ ЕКСКУРСІЙНИХ ПОСЛУГ.

Природно-ресурсний потенціал екскурсійної діяльності в регіонах України. Методика розрахунку ємності територіальних ринків екскурсійних послуг. Шляхи активізації підприємницької діяльності у сфері екскурсійних послуг.

Тема 12. ЗАСАДИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.

Загальні положення законодавства щодо екскурсійної діяльності. Нормативно-правове забезпечення надання екскурсійних послуг. Ретроспективний аналіз нормативно-правового регулювання екскурсійної діяльності.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	пр.	сам. роб.		л	пр.	сам. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Тема 1. ОСНОВИ ЕКСКУРСОЗНАВСТВА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ РОБОТИ НА ТУРИСТСЬКО-ЕКСКУРСІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	8	2		6	12		2	10
Тема 2-3. ЕКСКУРСІЙНА ТЕОРІЯ. СУТНІСТЬ ЕКСКУРСІЙ. КЛАСИФІКАЦІЯ ЕКСКУРСІЙ	12	4	2	6	12	2		10
Тема 4-5. ТЕХНОЛОГІЯ СТВОРЕННЯ НОВОЇ ЕКСКУРСІЙ	12	4	2	6	12	2		10
Тема 6. ТЕХНІКА ВЕДЕННЯ ЕКСКУРСІЙ	10	2	2	6	12		2	10
Тема 7. ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ ЕКСКУРСОВОДА	8	2		6	12	2		10
Тема 8-9. ОСНОВИ МУЗЕСЗНАВСТВА. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ МУЗЕЙНИХ ЕКСКУРСІЙ	12	4	2	6	10			10
Тема 10-11. СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО	12	4	2	6	10			10

РОЗВИТКУ РИНКУ ЕКСКУРСІЙНИХ ПОСЛУГ								
Тема 12. ЗАСАДИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	10	2	2	6	10			10
Усього годин	90	24	12	54	90	6	4	80

5. Темі лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	ОСНОВИ ЕКСКУРСОЗНАВСТВА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ РОБОТИ НА ТУРИСТСЬКО-ЕКСКУРСІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	2
2.	ЕКСКУРСІЙНА ТЕОРІЯ. СУТНІСТЬ ЕКСКУРСІЇ. КЛАСИФІКАЦІЯ ЕКСКУРСІЙ	4
3.	ТЕХНОЛОГІЯ СТВОРЕННЯ НОВОЇ ЕКСКУРСІЇ	4
4.	ТЕХНІКА ВЕДЕННЯ ЕКСКУРСІЇ	2
5.	ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ ЕКСКУРСОВОДА	2
6.	ОСНОВИ МУЗЕЄЗНАВСТВА. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ МУЗЕЙНИХ ЕКСКУРСІЙ	4
7.	СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ РИНКУ ЕКСКУРСІЙНИХ ПОСЛУГ	4
8.	ЗАСАДИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	2
	Всього:	24

6. Темі семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	ЕКСКУРСІЙНА ТЕОРІЯ. СУТНІСТЬ ЕКСКУРСІЇ. КЛАСИФІКАЦІЯ ЕКСКУРСІЙ	2
2	ТЕХНОЛОГІЯ СТВОРЕННЯ НОВОЇ ЕКСКУРСІЇ	2
3	ТЕХНІКА ВЕДЕННЯ ЕКСКУРСІЇ	2
4	ОСНОВИ МУЗЕЄЗНАВСТВА. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ МУЗЕЙНИХ ЕКСКУРСІЙ	2
5	СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ РИНКУ ЕКСКУРСІЙНИХ ПОСЛУГ	2
6	ЗАСАДИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	2
	Всього:	12

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	ОСНОВИ ЕКСКУРСОЗНАВСТВА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ РОБОТИ НА ТУРИСТСЬКО-ЕКСКУРСІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	4
2.	ЕКСКУРСІЙНА ТЕОРІЯ. СУТНІСТЬ ЕКСКУРСІЇ. КЛАСИФІКАЦІЯ ЕКСКУРСІЙ	6
3.	ТЕХНОЛОГІЯ СТВОРЕННЯ НОВОЇ ЕКСКУРСІЇ	6
4.	ТЕХНІКА ВЕДЕННЯ ЕКСКУРСІЇ	4
5.	ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ ЕКСКУРСОВОДА	4
6.	ОСНОВИ МУЗЕЄЗНАВСТВА. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ МУЗЕЙНИХ ЕКСКУРСІЙ	2
7.	СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ РИНКУ ЕКСКУРСІЙНИХ ПОСЛУГ	4
8.	ЗАСАДИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	4
	Всього:	54

Індивідуальні завдання

Виконання індивідуального творчого завдання передбачає проектування та проведення власної екскурсії.

8. Види контрольних заходів

Вид контрольного заходу	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів
Робота на практичних заняттях (виконання практичних завдань і відповіді на теоретичні питання)	6	10	60
Контрольне тестування за результатами вивчення матеріалу Розділу 1	1	0-10	10
Контрольне тестування за результатами вивчення матеріалу Розділу 2	1	0-10	10
Індивідуальне завдання	1	20	20
Загалом	9		100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Незараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна

1. Бабарицька В. К. Екскурсознавство і музеєзнавство: навч. посібник / В. К. Бабарицька, А. Я. Короткова, О. Ю. Малиновська. Київ: Альтерпрес, 2007. 462 с.
2. Емельянов Б. В. Организация экскурсионной работы : методика, опыт / Б. В. Емельянов, В. В. Дворниченко. М. : Профиздат, 1984. 163 с.
3. Емельянов Б. В. Профессиональное мастерство экскурсовода: учеб. пособие / Б. В. Емельянов. – М. : ЦРИБ «Турист», 1986. 121 с.
4. Емельянов Б. В. Экскурсоведение: учебник / Б. В. Емельянов. М. : Советский спорт, 2007. 216 с.
5. Енциклопедичний словник-довідник туризму / В. А. Смолій, В. К. Федорченко, В. І. Цибух; [за заг. ред. В. К. Федорченко]. Київ: Видавничий дім «Слово», 2006. 372 с.

6. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. Чернівці: Книги - XXI, 2003 300с.
7. Організація екскурсійної діяльності. Опорний конспект лекцій. Уклад. О. О. Каролоп. Київ : Видавничий центр КНТЕУ. 2002. 45 с.
8. Туристичні послуги в Україні. К.: Юрінком Інтер, 2008. 320 с.
9. Федорченко В. К. Історія екскурсійної діяльності в Україні: навч. посібник / В. К. Федорченко, О. М. Костюкова, Т. А. Дьорова, М. М. Олексійко. Київ : Кондор, 2004. 166 с.
10. Чагайда І. М. Екскурсознавство. Київ : Кондор, 2004. 204 с.

Додаткова

1. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг. К. : Знання, 2008. 661 с.
2. Мальський М.П., Худо В.В., Цибух В.І. Основи туристичного бізнесу: [навч.посібник]. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 272 с.
3. Михайліченко Г.І. Практика організації туристичних подорожей: [навч. посіб.]. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2003. 156 с.
4. Миринюк А.Н. Переваги і загальні форми взаємодії владних органів управління і бізнес-структур // Мікроекономіка. 2008. № 4. С. 62-67.
5. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство. К. : «Альтерпрес», 2003. 352 с.

Інформаційні ресурси

1. ДСТУ EN 15565:2016 (EN 15565:2008, IDT) Туристичні послуги. Вимоги до професійної підготовки та кваліфікаційних програм для гідів. Наказ від 11 серпня 2016 року № 236 «Про прийняття нормативних документів України, гармонізованих з міжнародними та європейськими нормативними документами, та скасування нормативних документів. – України». / № – Вперше. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://cct.com.ua/2016/11.08.2016_236.htm
2. Король О. Д. Організація екскурсійного обслуговування в туризмі: навч. посіб. / О. Д. Король. – Сучава, Сучавський університет, 2015. – 110 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.geotour.chnu.edu.ua/index.php?page=/ua/07navchproc>
3. Маврина Н. С. Процесс формирования экскурсионной услуги [Электронный ресурс] / Н. С. Маврина // Культура народов Причерноморья. – 2009. – № 161. – Режим доступа : http://www.nbuv.gov.ua/portal/ soc_gum/knp/161/knp161_123-126.pdf.
4. Поколодна М.М. Опорний конспект лекцій з дисциплін «Екскурсознавство», «Організація екскурсійних послуг» (для студентів спеціальності 7.050201 – «Менеджмент готельного курортного і туристського сервісу» і 6.050400 – «Туризм») / уклад. : М. М. Поколодна. – Харків: ХНАМГ, 2007. – 80 с. – [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://eprints.kname.edu.ua>
5. Розвиток туризму починається з гіда [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://glavcom.ua/specprojects/press_center/jakshcho-ukrajina-ne-navede-lad-v-turistichnij-galuzi-to-na-jevrobachenni-bude-soromno-eksperti-386316.html
6. European federation of tourist guide associations [Electronic resource]. – Regime of access : <http://www.feg-touristguides.com/>
7. European standard EN13809:2003 Tourism services – Travel agencies and tour operators terminology [Electronic resource] / – Regime of access : <http://www.wftga.org/sites/default/files/imceuploads/documents/DEFINITIONS%20OF%20TOURIST%20GUIDE-TOUR%20MANAGER-TOUR%20ESCORT-FINAL.pdf>

Погоджено _____
 Навчальний відділ
 « _____ » _____

